

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta - tietoa lapsen näkökulmasta

Väkivaltatyön foorumi 2019, Tampere

Niina Remsu, projektipäällikkö
Ensi- ja turvakotien liitto
niina.remsu@etkl.fi

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

ROHKEASTI AJASSA

kyumentä kopeikkaa?

Lapsi lähisuhdeväkivallan uhrina 2018

Uhreja n=9 900   Lapsia 2 415   24,4 %

Rikos- ja pakkokeinotilasto 2018, Tilastokeskus

23.8.2019

Niina Remsu/ Ensi- ja turvakotien liitto

Vanhempien lapsiinsa kohdistama perhe- ja lähisuhdeväkivalta

Vanhempien lapsiinsa kohdistama tilastoitu perhe- ja lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt.

Vuonna 2018 vanhempien lapsiinsa kohdistamaa väkivaltaa tuli tietoon 2 400 tapausta, mikä on 24,2 prosenttia kaikesta tietoon tulleesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Vuoteen 2017 verrattuna kasvua on 200 tapausta.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-aineisto on muodostettu rekisteritietojen pohjalta poliisille ilmoitetuista rikoksista. Läheskään kaikkea perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ei ilmoiteta viranomaisille.

Rikos- ja pakkokeinotilasto 2018, Tilastokeskus

Miksi lapsen
turvallisuudesta
on puhuttava?

*Turvallinen
lapsuus
periytyy*

– KATKAISTAAN
YLISUKUPOLVINEN
KALTOINKOHTELU

Vanhemmuus voi olla haastavaa erityisesti silloin, kun vanhempi itse on kokenut lapsuudessa väkivaltaa tai laiminlyöntiä. Apu on usein tarpeen, jotta vanhemmat voivat kohdella lapsiaan paremmin kuin heitä itseään on kohdeltu.

VANHEMPI ON LAPSEN
TÄRKEIN IHMINEN

Kansainväliset sopimukset velvoittavat

Lapsen oikeuksien sopimus (Suomi ratifioi 1991)

Lapsen oikeus on aikuisen velvollisuus – J.P. Grant, UNICEFin ent.pääsihteeri

Lapsella on oikeus erityiseen suojeluun ja hoivaan (protection), riittävään osuuteen yhteiskunnan voimavaroista (provision) sekä osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon (participation)

Istanbulin sopimus (Suomi ratifioi 2015)

Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

Suomen lainsäädäntö velvoittaa

- Perustuslaki [1999/731](#)
- Rikoslaki (pahoinpitelyt, seksuaalirikokset, vaino) [1889/39](#)
- Laki lähestymiskiellosta [1998/898](#)
- Sosiaalihuoltolaki [1301/2014](#)
- ”Turvakotilaki” [1354/2014](#)
- Lastensuojelulaki [2007/417](#)

Kaltoinkohtelu on väkivaltaa

- tekemistä ja tekemättä jättämistä

- perheväkivaltaa, joka kohdistuu perheenjäseniin tai läheisiin
- väkivallan käyttäjiä voivat olla molemmat vanhemmat, molemmat sukupuolet
- fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, laiminlyöntiä
- monimuotoista, sen eri muodot ovat samanaikaisia, esimerkiksi fyysiseen liittyy aina henkinen
- väkivallan uhkaa
- myös rikos

(Paavilainen 2018)

Kaltoinkohtelun seuraukset lapselle

- Suomessa vammautuu n. 300 lasta vuosittain kaltoinkohtelun seurauksena.
- Kaikki kaltoinkohtelun muodot ovat suuri riski lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille, jopa hengelle.
- Estää normaalin fyysisen, henkisen ja sosiaalisen kehityksen
- Heikentää oppimista, vaikuttaa käyttäytymiseen.
- Luo tapahtumien sarjan, joka johtaa stressiin ja aiheuttaa muutoksia esimerkiksi lapsen ja nuoren kehittyvässä hermo-, verenkierto-, immuuni- ja metabolisessa systeemissä.
- Viime aikoina alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota lapsen laiminlyöntiin ja henkiseen kaltoinkohteluun.

(Lindqvist 2015; Norman ym. 2012; Paavilainen 2018)

Ylisukupolvisen kaltoinkohtelun seuraukset

Lapsiaan kaltoinkohtelevista vanhemmista **80 % on kokenut väkivaltaa omassa lapsuudessaan**

Kansainvälisissä tutkimuksissa on tunnistettu lapsena koetun väkivallan ja kaltoinkohtelun vaikutukset aikuisiän hyvinvointiin ja terveyteen

- Henkistä pahoinpitelyä lapsen kokeneilla on kolminkertainen riski sairastua masennukseen aikuisiässä
- Myös fyysistä pahoinpitelyä lapsuudessa kokeneilla on suurempi riski sairastua masennukseen
- Muita seurauksia: ahdistuneisuushäiriö, itsetuhoisuus ja itsemurha-ajattelu, riskialtis sukupuolinen käyttäytyminen ja sukupuolitaudit.

Jonkin verran näyttöä: Lapsena koettu pitkäkestoinen turvattomuus (pelko) on yhteydessä kroonisiin sairauksiin ja päihteidenkäyttöön myöhemmällä iällä.

Tulokset viittaavat siihen, että yhteys esiintyy sekä korkean että matalan tulotason maissa. **Tutkijat myös viittaavat siihen, että laiminlyönti on yhtä haitallista kuin fyysinen ja emotionaalinen väkivalta.**

(Norman, Byambaa, De, Butchart, Scott & Vos 2012)

Kaltoinkohtelusta traumatisoitunut vauva oireilee monin tavoin

- Ei mukaudu syliin; vauva voi olla sylissä jännittynyt, veltto, säpsähtelevä.
- Ei tee aloitetta, välttelee katsetta, vauvaa ei saa kontaktiin.
- Ei jokeltele, on iloton ja ilmeetön.
- Ei ilmaise tarpeitaan ja esimerkiksi tyytyy epämukavaan asentoon tai olosuhteisiin. Vauva voi myös nukkua poikkeuksellisen paljon.
- voi ”sammuttaa” itsensä nukahtamalla yllättäen jos yhdessäolon tilanteet ovat vauvalle liian vaikeita.
- Voi ahmia tai vältellä syömistä ja tyytyä olemaan ravinnotta liian pitkiä aikoja.

Huom. Yksittäinen oire ei välttämättä ole merkki traumatisoitumisesta.

Taapero ja leikki-ikäisen kaltoinkohtelu

Suurin osa leikki-ikäisten vammoista syntyy vanhemman käyttäessä tarpeetonta voimaa lasta pakottaessaan; sijoiltaan mennyt käsi karkkihyllyltä pois nykäistäessä, murtunut raaja vastustelevaa lasta pukiessa.

Nämä vanhemmat eivät yleensä ajatelleet olevansa väkivaltaisia.
(Rantanen 2014)

Milloin kaltoinkohtelua tapahtuu?

Arkitilanteet: pukeminen, syöminen, nukkumaan meno ym.

Laukaisevat tekijät: lapsen toiminta, vanhempaan liittyvät tekijät
ja arkirutiinien sujumattomuus (Hentilä ym. 2010)

Vanhemman tunnetila, vireystila ja käyttäytyminen -> miten lapsi reagoi -> miten vanhempi vastaanottaa lapsen reaktion -> miten lapsi...

Kaltoinkohtelu ja ylisukupolvinen siirtymä tapahtuu lapsen arjessa

Usein kyse on siitä, miten vanhempi reagoi tilanteessa

Turvattomuus

Turvallisuus

USEIN KALTOINKOHTELUSSA ON KYSE

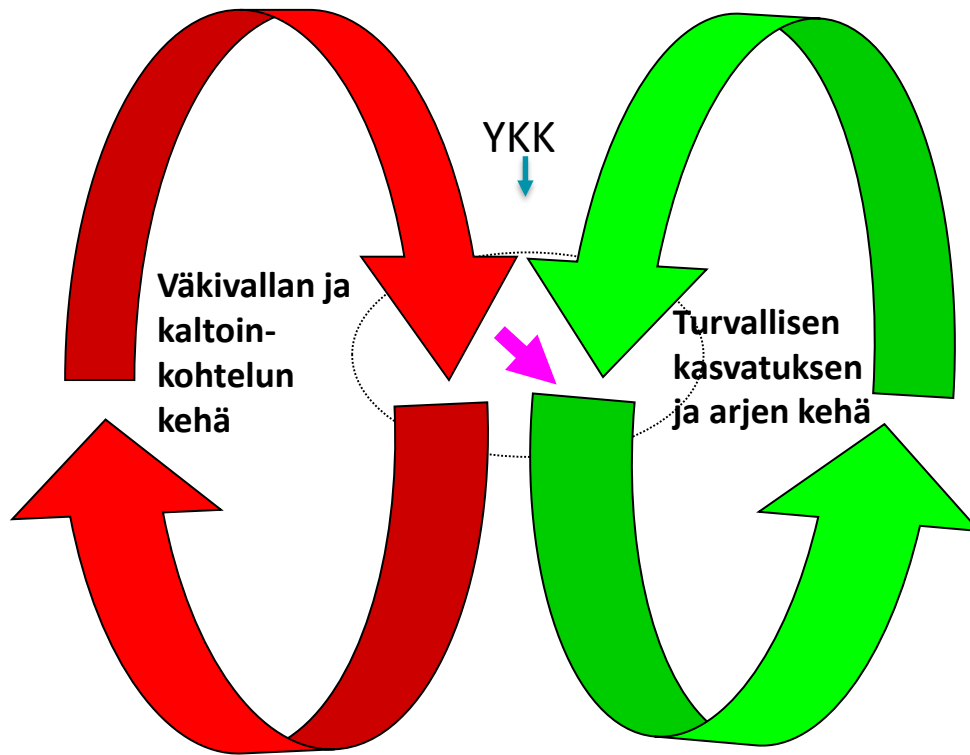
JAKSAMATTOMUUDESTA, TIEDON PUUTTEESTA, YMMÄRTÄMÄTTÖMYYDESTÄ,

AVUTTOMUUDESTA, KYVYTTÖMYYDESTÄ TAI HUOLIMATTOMUUDESTA.

JOSKUS VANHEMMAT VAHINGOITTAVAT VAUVAA TAHALLAAN.

Mihin yritämme vaikuttaa?

Vanhemmuus on haastavaa erityisesti silloin, kun vanhempi itse on kokenut lapsuudessa väkivaltaa tai laiminlyöntiä.

Muutos on kuitenkin mahdollista.

Tarjoamme apua, jotta vanhemmat voivat kohdella lapsiaan paremmin kuin heitä itseään on kohdeltu jotta lapset kokevat olevansa turvassa, hyväksytyjä ja rakastettuja jotta tuleva sukupolvi voisi fyysisesti ja emotionaalisentistä paremmin.

Ensi- ja turvakotien liitto

Perustettu vuonna 1945 auttamaan
yksinäisiä äitejä ja heidän lapsiaan

31 jäsenyhdistystä

10 Ensikotia

8 Päihde-ensikotia

(Pidä kiinni –hoitojärjestelmä)

17 Turvakotia

Avopalveluja

Turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin
ja turvalliseen kehitykseen
Tukea vanhemmuutta ja perhettä
Ehkäistä perheväkivaltaa

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyö

- Kriisiapua väkivallasta irti pääsemiseen
- Tukea turvallisen elämän rakentamiseen
- Väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa tehtävä työ
- Lisäksi
  - naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen työ
  - tekijöiden kanssa tehtävä Jussi® -työ
  - ylisukupolvisen kaltoinkohtelun katkaiseminen
  - lapsen edun ja turvallisuuden varmistaminen vaativissa erotilanteissa, huolto- ja tapaamisriidoissa

Apua sai 2017 n. 12 000 henkilöä, joista lapsia lähes 4 544 (38 %).

Niina Remsu/ Ensi- ja turvakotien liitto

Miten kohtaamme toisen?

**Miten autamme
kertomaan peloista,
vihasta ja surusta,
toisaalta
rakkaudesta,
turvallisuudesta ja
ilosta arjessa?**

